

מדת בדת

שינוי הדף היומי בדרך קצרו

לע"פ מו"ח רבי חיים ליב בן רבי אלתר שמואלביץ זצוק"ל
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל MABADAF12@GMAIL.COM

גלין 101 פרשת מקץ תשפ"ב

תענית כג-כט

בעבודתי, שאלוהו מדוע גלימתך היתה בכתף אחרת אמר להם שהיא שאלוה ולא שאלתיה לישא עליה משא, שאלוהו מדוע בדרך לא נעלת מלבד במים, אמר להם בדרך אני רואה אם יש מזויקים, ובמים איני רואה, ושאלוהו מדוע הגבחת את הצמח בקוצים, אמר להם שהבגדים אם יקרעו אי אפשר לתקנם אך הצמח הטרפא, שאלוהו מדוע יצאה אשתך מקושטת לקראתך, אמר להם כי שלא אשא עיני באשה אחרת, ושאלוהו מדוע היא נכנסה לפניך לבית, אמר להם איני יכול להשאירה בחוץ עמכם כשאני מכירכם, ושאלוהו מדוע לא הצעת לנו לאכול עמך, אמר להם שאין לי מספיק פת ואמרתיו שלא תחזיקו לי טובה לחנם, ושאלוהו מדוע לגדול נתת אחד ולקטן שנים, אמר להם שהגדול מצוי בבית והקטן נמצא בבית, ושאלוהו מדוע עלו העננים מצד אשתך, אמר להם שהיא נמצאת בבית והיא נותנת לעניים פת מוכנה וממנה קרובה ההנאה לעני, ואני נותן רק מעות לעני וההנאה אינה קרובה, ועוד טעם שהיו בריינים בשכנותי ואני בקשתי רחמים שימותו והיא בקשה שיחזרו בתשובה, וחזרו.

חנן הנחבא היה בן בתו של חוני המעגל, וכשהיו צריכים לגשם היו שולחים אליו תינוק הלומד תורה והיה מחזיק בגלימתו ומבקש אבא אבא הבא מטר, וחנן התפלל רבש"ע עשה בשביל אלו שלא מכירים בין אבא שנותן מטר לאבא שאינו נותן מטר, וקראו לו נחבא שהיה מתחבא בבית הכסא.

אמר ר' זריקה לרב ספרא ראה מה בין החזקים של א"י לחסידי בבל, שכשרב הונא ורב חסדא רצו להתפלל על גשם אמרו נתכנס יחד אולי יתרצה הקב"ה שירד גשם, ואילו בא"י ר' יונה אביו של ר' מני כשבאו אליו להתפלל על גשם היה נכנס לביתו לקחת הסל ואמר אקח לי תבואה בזוו ויצא בחוץ למקום עמוק שכתוב **ממעמקים קראתך**, ועמד במקום צנוע והתכסה בשק והתפלל וכשחזר לביתו אמרו לו הבא התבואה, אמר שכיון שירד גשם א"כ לא קניתי במחיר יקר, כשמבית הנשיא ציערו את ר' מני בנו הוא השתטח על קברו, ואמר אבא הם מצערים אותי ויום אחד כשעברו שם נדבקה שם רגל סוסיהם עד שקיבלו שלא יצערוהו יותר, ור' מני היה מצוי אצל ר' יצחק בן אלישיב ואמר לו ששעשירי בית חמיו מצערים אותי, והתפלל שיעשו ונעשו עניים, אמר לו שהם דוחקים אותי והתפלל שיעשירו שוב, וכך היה, אמר לו שאלו אינה מקובלת עליו, אמר לו מה שמה, אמר לו חנה, אמר תתיפי חנה, וכך היה, אח"כ אמר לו שהיא מתגאית עליו והתפלל שתחזור לכיעורה וכך היה, ושני תלמידים של ר' יצחק בן אלישיב בקשוהו שיתפלל שיחכימו, אמר להם שעכשיו שלחתי את כח תפילתי, ר' יוסי בר אבין למד אצל ר' יוסי מיוקרת, ואח"כ עבר ללמוד לפני רב אשי,

דף כד יום אחד שמע שרב אשי לומד ששמואל אמר שהשולה דגים מהים בשבת חייב כשיבש בו כשיעור סלע, אמר לו אמור בין סנפיריו, אמר רב אשי שזה דעת ר' יוסי בר' אבין, אמר לו אכן אני הוא, אמר לו הרי למדת אצל ר' יוסי מיוקרת, אמר לו שכן, אמר לו מדוע עזבת אותו, אמר לו שהוא לא חס אפילו על בנו או בתו, שפעם אחת הוא איחר להביא פת לפועליו בשדה, והם אמרו לבנו שהם רעבים והם היו תחת תאנה ואמר הבן תאנה הוציאי פרותיך ויאכלו פועלי אבא וכך היה, וכשהגיע אביו אמר להם אל תקפידו שאחרתי כי הייתי עסוק במצוה, אמרו לו שה' ישיביע אותך כמו שבנתך השביע אותנו, אמר להם ממה, וספור לו, אמר ר' יוסי לבנו כיון שהטרחת את קונך שתוציא התאינה פירות שלא בזמנך, לכן תאסף מהעולם קודם זמנך, והיתה לו בת בעלת יופי, יום אחד ראה אדם שנדחף בגדר לראותה, שאל אותו מה רצונך, אמר לו אם לא נשאתיה לפחות אזכה לראותה, ואמר בתי את מצערת לבריות שובי לעפרך ולא יכשלו בך בני אדם, והיתה לו חמור שהיה משכירה והיו שמים עליה השכר ואם הוסיפו או החסירו היא לא זזה ממקומה ופעם שכחו עליה זוג סנדלים ולא הלכה עד שלקחום ממנה והלכה.

גבאי הצדקה היו מתחבאים מאלעזר איש בירתא, שתמיד היה נותן כל מה שהיה לו, יום אחד לקח מעות לשוק לקנות לבתו נדוניה וראוהו הגבאים ונחבאו ממנו ורץ אחריהם והשביעם כמה הם עוסקים, אמרו לו להשיא יתום לי תומה, אמר להם הם קודמים לבתי נתן להם כל מה שהיה לו, ונשאר לו זוג אחד וקנה בו תבואה וחזר לביתו ונתנם באוצר, וכשבאה אשתו אמרה לבתה מה הביא אבא, אמרה לה איני יודעת אך מה שקנה שם באוצר, והלכה וראתה שהוא מלא חיטים ואי אפשר לפתוח הדלת, הלכה בתו לביהמ"ד ואמרה לו ראה מה עשה לך אוהבך, אמר לה העבודה שהן הקדש ואין לך בהם יותר משאר עניי ישראל.
ר' יהודה נשיאה גזר תענית על גשמים ולא באו, ואמר כמה יש משמואל הרמתי עד יהודה בן גמליאל אוי לדור שכן נתקע אוי למי שעלה כך בימיו, וחלשה דעתו ואז בא מטר.

דף כג בעתם של הגשמים הוא בלילות רביעי ושבת, וכך היה בימי שמעון בן שטח שירדו גשמים בלילות רביעי ושבת, והחטיים נעשו ככליות והשעורים כגרעיני זיתים, ועדשים כדנירי זהב, וצררו מהם דוגמא לדורות יהודים כמה גרם החטא שכתוב **ועונותיכם הטו אלה וחטאותיכם מנעו הטוב מכם**, וכך היה כשבנו את ביהמ"ק בימי הורדוס ירדו גשמים בלילה ולמחרת נשבה הרוח ופזרה העבים וזרחה החמה, ויצאו העם למלאכתם וידעו שמלאכת שמים בידם.

שנו בברייתא שפעם עבר רוב אדר ועדיין לא ירד גשם וקראו לחוני המעגל שיתפלל, והתפלל אך לא ירד גשם, ועג עוגה ועמד בתוכה כמו שעשה חבקוק הנביא, שכתוב **על משמתי אעמודה ואתיצבה על מצור**, ואמר חוני, רבש"ע בניך שמו פניהם עלי שאני כבן בית לפניך, ואני נשבע בשמך הגדול שאיני זז מכאן עד שתרחהם על בניך והתחילו לנטוף גשמים, אמרו לו תלמידיו שנראה שזה רק להתיר השבועה, אמר חוני לא שאלתי כך אלא גשמים שיורדים לבורות שיחין ומערות, וירדו בזעף עד שכל טיפה היתה כמלא פי חבית ושיערו חכמים שהטיפה לא היתה פחות מלוג, ואמרו תלמידיו ראינוך ולא נמות, ונראה שהגשמים יורדים לאבד העולם, אמר חוני לא כך שאלתי אלא גשמי רצון ברכה ונדבה, וירדו כראוי עד שעלו העם להר הבית מפני הגשמים, אמרו לו כמו שהתפללת שירדו התפלל שיפסיקו, אמר להם שמקובל אצלו שלא מתפללים על רוב הטובה, אך אמר שיביאו לו פר הודאה, והביאו לו, וסמך ידיו עליו ואמר רבש"ע עמך ישראל שיצאו ממצרים כשכעסת עליהם לא יכלו לעמוד, וכן כשהשפעת טובה אינם יכולים לעמוד, יה"ר מלפניך שיפסקו הגשמים ויהיה רווח בעולם ונשבה הרוח והתפזרו העבים וזרחה החמה ויצאו העם לשדה להביא כמהים ופטטריות, ושמעון בן שטח שלח לו אילולא אתה חוני היינו גוזרים עליך נידוי, שהרי אפילו בשנים של אליהו שהיו אצלו מפתחות הגשמים הוא נשבע שלא ירדו, ואתה נשבע שירדו ויש חילול ה' אלא אתה מתחטא לפני המקום והוא עושה את רצונך, כבן שאומר לאביו רחץ אותי בחמין ושטוף אותי בצונן, תן לי אגוזים אפרסקים שקדים ורימונים, ואביו נותן לו, ועליך נאמר **ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך**, ושנו בברייתא שבני לשכת הגזית שלחו לחוני עליך נאמר **ותגזר אומר ויקם לך**, שעל ידי שגזרת מלמטה ה' קיים מלמעלה, ועל דרכיך נגה אור שהדור שהיה אפל הארת לו בתפילה, **כי שפילו ותאמר גוה**, שהדור היה שפל והגבחת אותו בתפלתך, **ושח עינים יושיע**, שהדור שהיה שח בעוונו הושעת אותו בתפילה, **ימלט אי נקי**, הדור שלא היה נקי מלטת בתפלתך, ו**נמלט בכור כפיך**, שמלטת אותו במעשה ידיך הברורים.

ר' יוחנן אמר שחוני הצטער כל ימיו על הפסוק **שיר המעלות בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים**, והיינו שהיו כמו בחלום ע' שנה, ואיך זה יתכן, יום אחד הוא הלך בדרך וראה אדם שזורע חרובים אמר לו מתי יוציא פירות, אמר לו עוד ע' שנה, אמר לו נראה לך שתחיה עד אז, אמר לו מצאתי את העולם עם חרובים וכמו שאבותי שתלו לי אני שותל לבני, וישב לאכול ואח"כ ישן, ועלתה שן סלע סביבו ונכסה מהעין וישן ע' שנה, וכשהתעורר ראה אדם שקוטף החרובים, אמר לו האם אתה שתלת אותם, אמר לו אני נכדו של השותל, אמר אם כן ישנתי ע' שנה, וראה שלחמורו ונולדו ולדי ולדות, הלך לביתו ושאל האם בנו של חוני קיים, אמרו לו שבוני אינו קיים, אך בן בנו קיים, אמר להם אני חוני ולא האמינו לו, הלך לביהמ"ד ושמע שהם אומרים שהשמועה מאירה כמו בימיו של חוני המעגל שכשנכנס לביהמ"ד הוא תירץ את כל הקושיות, אמר להם אני הוא ולא האמינו, ולא עשו לו כבוד כראוי לו וחלשה דעתו וביקש רחמים ומת, ואמר רבא שעל זה אומרים או חרות או מיתות.

אבא חלקיה היה בן בנו של חוני וכשהיו צריכים גשמים שלחו אליו שיתפלל על כך, ופעם שלחו אליו זוג של תלמידים שיתפלל על הגשמים, והלכו לביתו ולא מצאוהו והלכו לשדה ומצאוהו עורר, ושאלו בשלומו **עמוד ב** ולא החזיר להם פניו, וכשנשא עצים נשא את העצים והמעדר בכתף אחד, וגלימתו בכתף השניה ולא נעל את נעליו בדרך רק כשהגיעו למים, וכשהלכו ליד קוצים הגביה בגדו, וכשהגיעו לעיר יצאה אשתו מקושטת לקראתו, וכשנכנס לבית נכנסה אשתו לפניו, ואח"כ נכנסו התלמידים, וישב לאכול ולא שנית התלמידים, ונתן לבנו הגדול חלק אחד ולקטן ב' חלקים, אמר לאשתו יודע אני שהם הגיעו לבקש גשם נעלה שנינו לגג ונתפלל ויבא גשם ולא נחזיק טובה לעצמינו, ועמדו להתפלל הוא בצד אחד והיא בצד השני, והגיעו עננים מהצד שלה, וכשירד אמר להם מה רצונכם, אמרו לו ששלחנו אליך להתפלל על גשמים אמר להם ברוך המקום שאתם לא צריכים אותי לכך, אמרו לו יודעים אנו שבזכותך באו הגשמים רק הסבר לנו כמה דברים תמוהים שעשית, מדוע בתחלה כששאלנו בשלומך לא ענית, אמר להם אני שכיר יום ואיני יכול להתעכב

בעבודה שטפה הוא קצת ואז עולה רק טפח ובאינה עבודה עולה ב' טפחים.

ר"א אומר שבשעת ניסוך המים אומר תהום לחבירו שיביע מימיו קול שני רעים אני שומע, שכתוב תהום אל תהום קורא לקול צינור, ורבה אמר שראה אתן ירידה מלאך הגשם שהוא דומה לעגל שחתוך שפתו ועומד בין תהום תחתון לעליון, ואמר לעליון הורד מימך, ולתחתון אומר תביע מימך, שכתוב הניצנים נראו בארץ וגו'.

לר"מ אם התענו וירד גשם קודם הנץ לא ישלימו ואם ירד אחר הנץ ישלימו, ולר' יהודה אם ירד קודם חצות לא ישלימו ואם ירד אחר חצות ישלימו, ולר' יוסי, אם ירד קודם ט' שעות ביום לא ישלימו, ואם ירד אחר ט' שעות ישלימו, כמו שמצאנו שאחאב התענה עד ט' שעות שכתוב הראית כי נכנע אחאב, ר' יהודה נשיאה גזר תענית וירד גשם אחר הנץ וחשב להשלים, אמר לו ר' אמי שאנו שונים שהחילוק הוא בין חצות ללאחר חצות, וכן שמואל הקטן גזר תענית וירד גשם קודם הנץ וחשבו העם שזה שבח לציבור שלא צריכים לצום, אמר להם שזה משל לעבד שביקש פרס מרבו אך אמר לעבדיו שיתנו לו קודם שישמע קולו, ופעם אחרת גזר תענית וירד גשם אחר השקיעה, וחשבו העם שזה שבח לציבור אמר להם שזה לא שבח אלא זה כמו עבד שביקש מרבו פרס ואמר רבו הניחו לו שיתמקמק ויצטער ואח"כ תנו לו, ולשמואל הקטן יהיה שבח לציבור רק כשאמרו משיב הרוח ומיד לא רוח, ואומרים מוריד הגשם ויורד גשם.

כשגזרו תענית בלוד וירד גשם קראו הלל הגדול בין הערביים, ומה שלא אמרו מיד כשירד גשם אביי ורבה

דף כו ביארו שאומרים הלל רק בנפש שבעה וכרס מליאה, אך כשרב פפא הגיע לבית כנסת של בי גובר וגזר תענית וירד גשם קודם חצות ואמרו הלל ואח"כ אכלו ושחו, יש לחלק שאצל בני מחוזא מצוי שכרות.

פרק בשלושה פרקים

משנה בג' פעמים בשנה הכהנים נושאים כפיהם ד' פעמים ביום, בשחרית מנחה מוסף ונעילה, בתעניות ומעמדות וביה"כ, הטעם שתקנו מעמדות שכתוב בפסוק את קרבני לחמי, ואיך אדם מקריב ללא שעומד על קרבנו, לכן תקנו נביאים הראשונים כ"ד משמרות, ובכל משמר היה מעמד של כהנים לויים וישראלים, וכשהגיע זמן המשמר לעלות על הכהנים והלויים לירושלים, וישראל התכנסו בעריהם, וקראו במעשה בראשית, ואנשי המעמד התענו ד' ימים בשבוע מב' עד ה', ובער"ש לא התענו מפני כבוד שבת, וביום א' לא התענו שלא יצאו ממנוחה ועונג ליגיעה ותענית וימותו, וביום א' קראו בראשית ויהי רקיע, ביום ב' קראו יהי רקיע ויקוו המים, וביום ג' קראו יקוו המים ויהי מאורות, וביום ד' קראו יהי מאורות וישרצו המים, וביום ה' קראו ישרצו המים ותוצא הארץ, וביום ו' קראו תוצא הארץ ויכולו השמים, ופרשה גדולה קראו שנים, וקטנה קרא אחד, ובשחרית במוסף ומנחה קראו על פה כקריאת שמע, בער"ש במנחה לא נכנסו לקרוא מפני כבוד שבת, לר"ע, ביום שאמרו הלל לא היה מעמד בשחרית, ואם יש מוסף אין מעמד בנעילה, ואם יש קרבן עצים אין במנחה, ואמר בן עזאי שר' יהושע שנה שאם יש קרבן מוסף אין במנחה, ואם יש קרבן עצים אין בנעילה, ור"ע חזר ושנה כבן עזאי, יש ט' זמני עצי כהנים, בא' ניסן בני ארץ בן יהודה, בכ' תמוז בני דוד בן יהודה, בה' אב בני פרעוש בן יהודה, בז' בני יונתב בן רכב, בי' אב בני סנאה בן בנימין, בט"ו אב בני זתוא בן יהודה, והיו עמם כהנים ולויים, וכן מי שטעה בשבטו, וכן בני גונבי עלי ובני קוצעי קציעות, בכ' אב בני פחת בן יהודה, בכ' אלול בני עדין בן יהודה, בא' טבת הביאו שוב בני פרעוש, אך לא היה בו מעמד שיש בו הלל וקרבן מוסף וקרבן עצים, ה' דברים קרו ב"ז בתמוז: עמוד ב נשברו הלוחות ובטל התמיד, והובקעה העיר, ואפוסטמוס שרף את התורה, והועמד צלם בהיכל, ה' דברים קרו בט' באב: שנגזר שלא יכנסו לארץ, וחרב הבית הראשון והשני ונלכדה ביתר ונחרשה העיר, משנכנס אב ממעטים בשמחה, ובשבוע שחל בו ט' באב לא מכבסים ולא מסתפרים, ומותר ביום ה' מפני כבוד השבת, בערב ט' באב לא יאכל ב' תבשילים, ולא יאכל בשר ולא ישתה יין, ולרשב"ג יעשה שינוי, ור' יהודה אומר שיכפה המיטה, ולא יהודו לו חכמים, רשב"ג אומר שלא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב וכיה"ה שבתו ישראל יצאו בכבדי לכן שאולים שלא לבייש את מי שאין לה והבגדים טעונים טבילה, ובנות ירושלים יוצאות ומחוללות בכרמים ואומרות, בחור שא עיניך לראות את מי תברור לך אל תתן עיניך בנוי אלא במשפחה, שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל, וכתוב תנו לה מפרי ידיה ויהלולה בשערים מעשיה, וכן כתוב צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו, שזה מתן תורה, וביום שמחת לבו, זה בנין ביהמ"ק במהרה בימינו. גמרא המשנה אומרת שבג' פרקים נושאים כפיים ד' פעמים, אך למעשה בתעניות אין מוסף, ויש לבאר במשנה שבג' פרקים נושאים כפים בכל תפילה, ויש מהימים ג' פעמים ויש ד' פעמים, שחרית מוסף מנחה ונעילה, והג' פרקים הם תעניות מעמדות ויה"כ, ור"נ אומר בשם רבה בר אבוה שזה רק לר"מ, ולחכמים נושאים כפיים רק בשחרית ומוסף ולא במנחה ונעילה, וחכמים זה דעת ר' יהודה, ולר' יוסי, בנעילה יש, ובמנחה אין נשיאות כפיים, ונחלקו, שלר"מ נושאים גם

במנחה, שכל יום לא נושאים שחששו לשכרות, ובתענית אין חשש שכרות, ור' יהודה סובר שמנחה ונעילה שזה שעה שכל יום מצוי שכרות גזרו גם בתעניות ויה"כ, ור' יוסי סובר שגזרו רק במנחה שהיא מצויה כל יום, אך לא גזרו בנעילה שאינה מצויה כל יום, ורב פסק כר"מ ור' יוחנן אמר שנהגו כר"מ, ורבה אומר שהמנהג כר"מ, והנ"מ שלרב דורשים כך בשיעור, ולרבה לא דורשים אך מורים כן לשואל, ולר' יוחנן לא מורים, אך אם עשה לא מחזירים אותו, ור"נ פסק כר' יוסי ומה שנהגו היום לישא כפים במנחה בתענית, כיון שמתפללים סמוך לשקיעה עשאה כנעילה.

לכו"ע שיכור אסור לישא כפיו, ורבי"ל אומר בשם בר קפרא שהטעם לכך שנסמכה פרשת נשיאות כפיים לנזיר שכמו שזכר אסור ביין כך הנושא כפיו אסור ביין, ואביו של ר' זירא או ר' יהושע בר זבדא הקשה שא"כ יהיה אסור גם בחרצן, ור' יצחק מבאר שכתוב בפסוק לשרתו ולברך בשמו וכמו שמשרת מותר בחרצן כך המברך מותר בחרצן.

דף כז אך לפ"ז אם בעל מום אסור בשירות כך מברך יהיה אסור בשירות, יש לומר שהוקש לנזיר ששייך אף בבעל מום, ואין לומר שנקיש להחמיר כי זה רק אסמכתא והולכים לקולא.

המשנה מבארת מה הן מעמדות ומה הסיבה שעושים אותם, כיון שישראל צוו להביא קרבן תמיד, וצריך לעמוד על קרבנו לכן תיקנו הנביאים כ"ד משמרות, ובהגיע זמן המשמר הכהנים והלויים עולים, וכתוב בברייתא שיש כ"ד משמרות בא"י וי"ב ביריחו והכוונה שיי"ב מהכ"ד הם ביריחו, ובהגיע זמן המשמר לעלות חצים עולים לירושלים, וחצים נשארים ביריחו להמציא מזון לאחיהם בירושלים.

ר' יהודה אומר בשם שמואל שכהנים לויים וישראלים מעכבים את הקרבן, וכתוב בברייתא שר"ש בן אלעזר אומר שכהנים לויים וכלי שיר מעכבים את הקרבן, וזה תלוי אם עיקר שירה בפה שאז כלי שיר לא מעכבים, אך אם עיקר שירה בכלי, כלי שיר מעכבים.

רב חמא בר גוריא אמר בשם רב שמשא תיקן ח' משמרות ד' מאלעזר וד' מאיתמר, ושמואל הוסיף עוד ח' ודוד עוד ח', וביחד כ"ד שכתוב בשנת הארבעים למלכות דוד נדרשו וימצא בהם גיבורי החיל ביעזר גלעד, ובברייתא אחרת שנינו ששמואל ודוד הוסיפו על משה לכ"ד שכתוב המה יסד דוד ושמואל הוראה באמונתם, ויש לבאר שמיסודם של דוד ושמואל העמידו על כ"ד, ובברייתא אחרת נאמר שמשא העמיד ט"ז, ח' מאלעזר וח' מאיתמר, וכשרבו בני אלעזר על בני איתמר חלקום והעמידום על כ"ד שכתוב וימצאו בני אלעזר רבים לראשי הגברים מן בני איתמר ויחלקום לבני אלעזר ראשים לבית אבות ששה עשר ולבני איתמר לבית אבותם שמונה, עוד נאמר בית אב אחד אחוז לאלעזר ואחוז אחוז לאיתמר, והביאו פסוק נוסף שלא נאמר שבני איתמר רבו כבני אלעזר ונעשו ח' שהיו ד' לכן כתוב אחד אחוז לאלעזר ואחוז אחוז לאיתמר, ורב חמא יאמר שזה מחלוקת תנאים והוא למד כמ"ד שבתחילה היו ח' משניהם.

מהגולה עלו ד' משמרות ידעיה חרום פשחור ואימר, ותיקנו הנביאים עמוד ב וחילקום לכ"ד ובללו ונתנו בקלפי וידעיה נטל חלקו וחלק חביריו ששה, וכן חרום, וכן פשחור, וכן אימר, והתנו שאפילו אם יהויריב יעלה ישאר ידעיה העיקר והיויריב אחריו.

במעמדות קוראים במעשה בראשית, ור' יעקב בר אהא בשם רב אסי מבאר שללא המעמדות אין קיום לשמים ולארץ שכתוב, ויאמר ה' אלוקים במה אדע כי אירשנה, ואברהם אמר איך אדע שאף שיחטאו ישראל לא יעשה להם כמו דור המבול ודור הפלגה, ואמר הקב"ה שלא, ואמר אברהם במה אדע אמר לו הקב"ה קחה לי עגלה משולשת והיינו בקרבנות, ואמר אברהם שכ"ז כשביהמ"ק קיים ואחר החורבן מה יהיה, אמר ה' שתיקן להם סדר קרבנות שכשקוראים אותם לפניו זה כאילו הקריבום ונמחלים להם כל עוונותם.

אנשי המשמר מתפללים על אחיהם שקרבנם יעלה לרצון, ואנשי המעמד נכנסו לבית הכנסת, והתענו ד' תעניות ימי ב' ג' ד' וה', בב' על יורדי הים, ובג' על הולכי מדברות, ובד' שלא תיפול אסכרה בתינוקות, ובה' שמעוכרות לא יפילו ושהמיניקות יניקו בניהם, ולא התענו ביום ו' מפני כבוד שבת וק"ו שלא בשבת, וביום א' לא התענו, לר' יוחנן מפני הנוצרים, ולר' שמואל בר נחמני מפני שהוא ג' ליצירה, ולר"ל מפני נשמה יתירה שהיא ניתנת בער"ש והולכת במוצ"ש, כמו שכתוב שבת וינפש, שאחר שבת וי אברה נפש.

בראשית קוראים בשנים ויהי רקיע קורא אחד, שזה ג' פסוקים, ולכאורה בראשית זה ה' פסוקים, ואי אפשר לחלק שאין לפחות מג' פסוקים, ורב אומר שהשני דולג והיינו שקורא שוב פסוק א' שקרא הראשון ולשמואל מפסיק באמצע הפסוק, ורב סובר שלא מחלקים פסוק שלא הפסיק בו משה, ולשמואל כן מפסיקים, וקשה שר' חנינא אמר שהיה לו צער גדול לפני ר' חנינא הגדול, ולא התיר לו לפסוק באמצע פסוק אלא רק לתינוק של בית רבו שהוא צריך להתלמד, ושמואל סובר שכמו שהותר לתשב"ר שאי אפשר אחרת, כך בקריאה של ה' פסוקים מפסיקים, ושמואל לא סובר כרב שחששו לנכנסים שיחשבו שהראשון קרא רק ב' פסוקים ואם הראשון קורא ג' יחשבו היוצאים שהבא יקרא ב' פסוקים, אך ישנה ברייתא שפרשה של ה' קורא אותה יחיד, ואם קרא הראשון ג' יקרא הבא פסוק מעוד פרשה, ויש דיעה שהשני יקרא ג' מפרשה אחרת שלא

מתחילים פחות מג' פסוקים בפרשה, ולכאורה לרב ידלגו ולשמואל יפסיקו, יש לומר ששם מדובר שיש רווח בפרשה הבאה וכאן לא.

דף כח הסתפקו במשנה אם במוסף ומנחה קוראים את מעשה בראשית בעל פה כקריאת שמע, או שבשחרית ומוסף קוראים מהספר ובמנחה קוראים ע"פ, וישנה ברייתא שבשחרית ומוסף קוראים מהספר כמו כל השנה, ובמנחה ע"פ ור' יוסי דוחה שיחיד לא יכול לקרוא ע"פ בציבור, אלא כולם נכנסים לקרוא ע"פ כקריאת שמע.

זמן עצים דוחה מעמד של נעילה ולא של מנחה, שמנחה הוא דבר תורה ונעילה זה דברי סופרים,

זמן עצי כהנים והעם נקרא כך שכשעלו מהגולה, ולא היה עצים בלשכה התנדבו הכהנים הללו משלהם, ואז התנו שגם כשהלשכה מלאה עצים הם יביאו משלהם, שכתוב והגורלות הפלנו על קרבן העצים הכהנים הלויים והעם להביא לבית אלוקינו לבית אבותינו לעתים מזומנים שנה בשנה לבער על מזבח ה' אלוקינו ככתוב בתורה.

בני גונבי עלי נקראו ע"ש המעשה שכשגזרה המלכות שלא יביאו עצים למערכה ולא יביאו ביכורים והעמידו שומרים בדרכים כמו שהעמיד ירבעם בן נבט שלא יעלו ישראל לרגל והכשרים שבדוד הביאו סלי ביכורים והסתירו בקציעות ועלי על כתפיהם, וכשהגיעו לשומרים אמרו להם להיכן אתם הולכים אמרו להם לכתוש ב' עיגולי דבילה הללו במכתשת הזו, ובעלי שעל כתפיו, ואחר שעברו אותם עיטרום בסלים והביאו לירושלים, והם היו בני סולמאי הנטופתי, ופעם גזרה המלכות שלא יביאו עצים למערכה והושיבו שומרים בדרכים כמו שירבעם הושיב שלא יעלו ישראל לרגל, ויראי חטא שבדוד ההוא עשו סולמות מהעצים והניחום על כתפיהם וכשהגיעו לשומרים שאלו אותם להיכן אתם הולכים, אמרו להם להביא גוזלות בסולמות הללו ואחר שעברו מהם פרקום והביאום לירושלים, ועליהם נאמר זכר צדיקים לברכה ועל ירבעם נאמר שם רשעים ירקב.

בני פחת מואב בן יהודה לר"מ הם בני דוד, ולר' יוסי הם בני יואב בן צרויה, לר' יהודה בני עדין בן יהודה הם בני דוד ולר' יוסי הם בני יואב בן צרויה, וכתוב במשנה בא' טבת שבו בני פרעוש שניה, ולכאורה המשנה לא כר"מ שלדבריו יש לכתוב שבו בני דוד שניה, וכן יש לכתוב לר' יהודה, ולר' יוסי יש לכתוב שבו בני יואב שניה, ויש לומר שזה כר' יוסי, ויש שני תנאים בדעת ר' יוסי.

עמוד ב מר קשישא בן רב חסדא שאל את רב אשי מדוע הלל דוהה את המעמד ומוסף אינו דוחה את המעמד, אמר רב אשי שאם הוא דוחה את של מנחה, ודאי ידחה את שלו, אמר מר קשישא שהתכוונתי להקשות שידחה רק את שלו, אמר רב אשי שר' יוסי סובר כך שהוא אומר שביום שיש מוסף יש מעמד, ובשחרית גם לת"ק יש מעמד אלא הכוונה שיש במנחה אך במנחה דחה הקרבן עצים, אלא הכוונה שלא נדחה בנעילה א"כ יוצא שדוחה רק את שלו ולא של תפילה אחרת, ומה שהמשנה לא אומרת שבר"ח ניסן לא היה מעמד כי יש בו הלל וקרבן מוסף וקרבן עצים, והוכיח מזה רבא שהלל של ר"ח אינו מדאורייתא שר' יוחנן אמר בשם ר"ש בן יהוצדק שרק ב"ח ימים גומרים את ההלל, ח' ימי חג ח' ימי חנוכה יו"ט ראשון של פסח ושבועות, ובחול"ל כ"א יום, ט' ימים של חג וח' ימי חנוכה וכו' ימים ראשונים של פסח וכו' ימים של שבועות, רב הגיע לבלב לראיה שקראו הלל בר"ח ורצה להפסיקם, אך ראה שהם מדלגים אמר א"כ מנהג אבותם בידם, ולהלכה יחיד לא יתחיל ואם התחיל גומר.

הלוחות נשברו ב"ז תמוז שלת"ק ניתנו הלוחות בו' סיון, ולר' יוסי בז', ולת"ק ניתנו בו' אך משה עלה בז' ולר' יוסי ניתנו בז' ומשה עלה באותו יום, שכתוב, ויקרא אל משה ביום השביעי ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר, ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה, א"כ היה כ"ד יום מסיון, ועוד ט"ז יום בתמוז א"כ ב"ז תמוז כלו המ' יום ונשברו הלוחות, שכתוב ויהי כי קרב משה אל המחנה וירא את העגל וישלך מידי את הלוחות וישבור אותם תחת ההר, שבטל התמיד יודעים מקבלה.

יש חקשות שהעיר הובקעה בט' שכתוב בחדש הרביעי בתשעה לחדש ויחזק הרעב בעיר וכתוב והתבקע העיר ורבא אמר שהפסוק מדבר במקדש ראשון, ובמקדש שני הובקעה ב"ז תמוז.

אפוסטטום שרף ב"ז מקבלה, העמד צלם שכתוב ומעת הוסר התמיד ולתת שיקוף שומם, ולכאורה היו ב' פסלים שכתוב ועל כנף שיקוצים משומם, אמר רבא שהיו ב' ואחד נפל על חבירו ונשברה ידו ונמצא שהיה כתוב על הצלם,

דף כט אנת צבית לחרובי ביתך ידך אשלימת לך.

בט' באב היתה הגזירה שלא יכנסו לארץ, שכתוב ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחדש הוקם המשכן, וכתוב שבשנה ראשונה עשה משה את המשכן, ובשניה הוקם המשכן ושלחו מרגלים, וכתוב ויהי בשנה השנית בעשרים בחדש נעלה הענן מעל משכן העדות, וכתוב ויסעו מהר ה' דרך שלשת ימים, ורב חמא בר חנינא אמר שסרו אותו יום מאחרי ה', וכתוב והאספסוף אשר בקרבו התאוה תאוה וישבו ויבכו גם בני ישראל, וכתוב עד חדש ימים, והם נגמרו בכ"ב סיון, וכתוב שלח לך אנשים ובכ"ט

סיון שלחם וכתוב וישבו מתוך הארץ מקץ ארבעים יום, ואמנם חסר בח' באב יום אחד, אלא שתמוז של אותה שנה היה מלא שכתוב קרא עלי מועד לשבור בחורי, וכתוב ותשא כל העדה ויתנו את קולם בלילה ההוא, ואמר להם ה' אתם בכיתם בכיה של חנינם ואני קובע לכם בו בכיה לדורות, ובית ראשון חרב בט' שכתוב בחדש החמישי בשבעה לחדש היא שנת תשע עשרה למלך נבוכדנצר מלך בבל בא נבחראדן רב טבחים עבד מלך בבל לירושלים וישרף את בית ה', וכתוב ובהחדש החמישי בעשור לחדש היא שנת תשע עשרה למלך נבוכדנצר מלך בבל בא נבחראדן רב טבחים עמד לפני מלך בבל בירושלים, ואי אפשר לומר שחרב בז' שכתוב ב' וגם י' אין לומר כי כתוב ז', אלא נכנסו בז' להיכל ואכלו וקלקלו בו ז' ח' וט', ואז סמוך לחשיכה הבעירו בו האש ודלק כל היום שכתוב אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב, ולכן אמר ר' יוחנן שאם היה באותו דור היה קובעו בעשירי שרוב ההיכל נשרף בו, וחכמים תקנו בט' שהוא תחילת הפרוענות.

בית שני חרב בט' באב שמגלגלים זכות ליום זכאי וחובה ליום חייב, ובית ראשון נחרב במוצ"ש ומוצאי שביעית והיתה משמרת יהויריב ואמרו הלויים שירה ועמדו על דוכנם, והשירה היתה וישב עליהם את אונם וברעתם יצמיתם, ולא הספיקו לומר ה' אלוקינו וכבשום הנכרים, וכן בית שני.

נחרבה ביתר בט' באב מקבלה, ונחרשה בו העיר שכתוב שכשהחריב טורונסורפוס את ההיכל, נגזר על רבן גמליאל לההרג, ובא אדון אחד לבית המדרש ואמר בעל החוטם מתבקש בעל החוטם מתבקש, והלך רבן גמליאל והתחבא, והלך אליו האדון בצנעא ושאל אותו שאם יצילהו האם יבא לעזה'ב, אמר לו ר"ג שכן, ואמר לו השבע לי ונשבע לו ועלה לגג ונפל ומת, וכשגזרו גזירה ומת אחד מהן בטלה הגזירה ויצאה בת קול ואמרה שאדון זה מזומן לעזה'ב.

שנו בברייתא שכשנחרב בית ראשון הלכו כיתות כיתות של פרחי כהונה ומפתחות ההיכל בידם, ועלו לגג ההיכל ואמרו רבש"ע הואיל שלא זכינו להיות גזורים נאמנים המפתחות ימסרו לך וזרקום כלפי מעלה ויצאה פיסת יד וקיבלה אותם והם קפצו ונפלו לאש, ועליהם קונן ישעיהו משא גיא חזיון מה לך אפוא כי עליית כולך לגגות תשואות מלאה עיר הומיה קריה עליה חלליך לא חללי חרב ולא מתי מלחמה, ועל הקב"ה נאמר מקרקר קיר ושוע אל ההר.

רב יהודה בר רב שמואל בר שילת אמר בשם רב שכמו שמשנכנס אב ממצטים בשמחה, כך משנכנס אדר מרבים בשמחה, **עמוד ב** ואומר רב פפא שיהודי שיש לו דין עם נכרי ישתמט ממנו באב שרע מזלו ויעשה את הדין באדר שמזלו בריא, וכן דרש בפסוק לתת לכם אחרית ותקוה שנתן בבבל דקלים וכלי פשתן, ועוד דרש בפסוק ראה ריח בני כריח שדה והיינו כשדה של תפוחים.

ר"צ אומר שבשבע שחל ט' באב נאסר רק לכבס וללבוש אך מותר לכבס ולהניח, ולרב ששת אסור לכבס אף כשמינית, והוכיח רב ששת ממה שהוכבסים של בית רב בטלים בשבוע שחל בו, ורב המנונא שואל שכתוב שבימים חמישי מותר מפני כבוד שבת, ושם ודאי מדובר על הנחה לשבת שהרי אין כבוד לשבת אם לובש בה', וא"כ בשאר השבוע אסור, ויש לדחות שמדובר שיש לו רק בגד אחד שאמר רב אסי בשם ר' יוחנן שמוותר לו לכבסו וללבושו בחול המועד, ור' בנימין אמר בשם ר"א שנאסר רק לכבס וללבוש אך מותר לכבס ולהניח, וקשה ששינוי בברייתא שאסור לכבס לפני ט' באב ואפילו להניח לאחר ט' באב וגיהוץ שלנו ככיבוס שלהם ובכלי פשתן אין איסור לגהץ, ר' יצחק בר גיורא שלח בשם ר' יוחנן שאף שלא נאסר גיהוץ בכלי פשתן אך אין ללבוש בשבוע שחל בו ט' באב, ורב אומר שרק לפני ט' באב אסור ואחריו מותר, ולשמואל אסור גם לאחריו, אך בברייתא שינוי שבשבוע שחל בו ט' באב אסור להסתפר ולכבס, ובה' מותר מפני כבוד שבת, ואם חל ביום א' מותר להסתפר ולכבס כל השבוע שלפניו וכשחל בב' או ג' או בד' או בה' אסור לפניו ומותר לאחריו, וכשחל בער"ש מותר בה' מפני כבוד שבת ואם לא כיבס ביום ה' מותר לכבס בו ביום מהמנחה ולמעלה, ואביי קילל את מי שמכבס בט' באב אפילו מהמנחה ולמעלה.

חל ט' באב בב' או ה' קוראים שלושה ואחד מהם מפטיר ואם חל ביום ג' או ד' אחד קורא ואחד מפטיר, ולר' יוסי תמיד קוראים ג' ואחד מפטיר, וקשה מברייתא זו לשמואל שאסר גם לאחריו, ושמואל סובר שזה מחלוקת תנאים, ששינוי שאם חל ט' באב בשבת או שערב ט' באב חל בשבת אוכל כל צרכו ויכול להעלות על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בשעתו, ולר"מ אסור להסתפר ולכבס מר"ח עד התענית, ולר' יהודה אסור כל החודש, ורשב"ג אסר רק בשבוע שחל בו, וכן שינוי בברייתא אחרת שלר"מ נוהג אבלות מר"ח עד התענית ולר' יהודה אסור כל החודש ורשב"ג אסר רק בשבוע שחל בו, ור' יוחנן אומר שכולם למדו מפסוק אחד והשבת כל משושה חגה חדשה ושבתה.